

Pallonevan pohjoisen aurinko- ja tuulivoimahanke, Kauhajoki, Kurikka

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla (jäljempänä YVA-laki).

1 Hanketiedot

Hankkeen nimi ja sijainti

Pallonevan pohjoisen aurinko- ja tuulivoimahanke, Kauhajoki, Kurikka

Hankkeesta vastaava

ATP Palloneva Oy, Teknologiapuisto 1 61800 Kauhajoki

Konsulttina arviointiselostuksen laatimisessa on toiminut Ecobio Oy.

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

ATP Palloneva Oy suunnittelee uutta aurinko- ja tuulivoimapuistoa Kauhajoen kaupungin koillisosaan. Aurinkopaneelikentät sijoittuvat myös Kurikan kaupungin puolelle. Hankealue sijoittuu noin 15 kilometrin etäisyydelle Kauhajoen keskustasta itään ja noin 10 km Jalasjärven keskustaaajamasta länteen, pääosin Kauhajoen kaupungin alueelle, mutta aurinkopaneelikentät sijoittuvat osin myös Kurikan kaupungin puolelle. Hankealueen koko on noin 1 180 hehtaaria. Alueelle suunnitellaan rakennettavan enintään 9 tuulivoimalaa ja kaksi aurinkoenergian

tuotantoaluetta hankealueen länsi- ja koillisosiin. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä, roottorin halkaisija noin 200 metriä ja yksikköteho 7–10 MW. Aurinkovoimaloiden kokonaisteho on 300–700 MW ja voimala-alueiden pinta-ala on yhteensä enintään noin 620 hehtaaria. Hankealueen länsiosassa sijaitsee Fingridin 400 kV:n voimajohto. Voimajohdon varteen on esitetty uutta sähköasemaa, johon hanke suunnitellaan liitettävän. Hankkeessa ei rakenneta uusia ilmajohtoja, vaan sähkönsiirto tapahtuu maakaapelilla.

Arvioidut vaihtoehdot:

Vaihtoehto 0 (VE0): Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto 1 (VE1): Hankealueelle rakennetaan 9 tuulivoimalaa sekä aurinkovoimaa kahdelle alueelle. Suunniteltujen tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m ja yksikköteho korkeintaan 7–10 MW. Aurinkovoimaloiden kokonaistehoksi on suunniteltu 300–700 MW ja voimala-alueiden pinta-ala on yhteensä noin 620 hehtaaria.

Vaihtoehto 2 (VE2): Hankealueelle rakennetaan 6 tuulivoimalaa sekä aurinkovoimaa kahdelle alueelle. Suunniteltujen tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 m ja yksikköteho korkeintaan 7–10 MW. Voimaloista jätetään toteuttamatta voimalat T1, T6 ja T9. Muut voimalat sijaitsevat samoilla paikoilla kuin vaihtoehdossa VE1. Aurinkovoimaloiden kokonaistehoksi on suunniteltu 220–510 MW ja voimala-alueiden pinta-ala on yhteensä noin 450 hehtaaria.

Arvioidut sähkönsiirron vaihtoehdot:

Sähkönsiirto voimaloilta toteutetaan joko maanalaisina kaapeleina tai aurinkovoiman tuotantolaitteistoa tukeviin rakenteisiin ripustaen. Hankealueelta sähköenergia siirretään maanalaisina keskijännitteisinä 20–45 kV kaapeleina hanketta palvelevalle uudelle 110 kV sähköasemalle, ja siitä edelleen sen läheisyyteen rakennettavalle uudelle 400 kV:n sähköasemalle. 400 kV:n sähköaseman kautta sähköenergia siirretään kantaverkkoon.

Hankkeessa tarkastellaan kahta sähköverkkoon liittymisvaihtoehtoa:

Vaihtoehto SVE1: Rakennetaan uusi maakaapeliyhteys hankealueen luoteiskulmaan. Kytkeminen Fingridin nykyiseen 400 kV Seinäjoki–Ulvila-voimajohdon yhteyteen hankealueen reunaan liiroonnevan pohjoispuolelle rakennettavaan uuteen sähköasemaan. Kaapelireitin pituus on noin 3 kilometriä ja se sijoittuu kokonaan hankealueelle.

Vaihtoehto SVE2: Rakennetaan uusi maakaapeliyhteys hankealueelta olemassa olevan tiestön varressa Sahankylälle. Kytkeminen Fingridin nykyiseen 400 kV Seinäjoki–Ulvila-voimajohdon yhteyteen Sahankylän itäpuolelle rakennettavaan uuteen sähköasemaan. Kaapelireitin pituus on noin 9 kilometriä ja siitä noin 3 kilometriä sijoittuu hankealueelle.

2 Asian vireilletulo

Hankkeesta vastaava ATP Palloneva Oy on saattanut hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) vireille toimittamalla ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 22.9.2023. Arviointiohjelma oli nähtävillä 4.10.2023 – 2.11.2023 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 4.12.2023.

Hankkeesta vastaava toimitti 22.11.2024 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) sen käsittelyä ja perustellun päätelmän antamista varten.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on antanut ATP Pallonevan hankkeesta YVA-lain mukaisen päätöksen 21.11.2022, jossa on edellytetty YVA-menettelyn soveltamista hankkeeseen. Päätöksen antamisen jälkeen hanke on muuttunut niin, että YVA-menettelyn tarve määräytyy myös suoraan YVA-lain liitteen 1 kohdan 7 e) tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia perusteella. Hankkeen aurinkovoimaloiden osalta arviointimenettelyn tarpeeseen voidaan soveltaa YVA-lain liitteen 1 kohtaa 2 f) yli 200 hehtaarin laajuisen, yhtenäiseksi katsottavan alueen metsä-, suo- tai kosteikkoluonnon pysyväisluonteinen muuttaminen toteuttamalla uudisojituksia tai kuivattamalla ojittamattomia suo- ja kosteikkoalueita, poistamalla puusto pysyvästi tai uudistamalla alue Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomilla puulajeilla.

3 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 8.1. – 7.3.2025. Kuulutus julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla <https://www.ely-keskus.fi/kuulutukset/etela-pohjanmaa>. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin ympäristöhallinnon verkkosivuilla

www.ymparisto.fi/pallonevapohjoinenaurinkojatuulivoimaYVA. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetty Kauhajoen ja Kurikan kunnille julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu JP Kunnallissanomat-, Kauhajoki- ja Kurikka-lehdissä 8.1.2025 ja 9.1.2025 julkaistuilla lehti-ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa Kauhajoen kaupungintalolla, Kurikan kaupungintalolla ja Kurikan kaupungin Jalasjärven asiointipisteellä.

Arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 11.2.2025 klo 17:00-19:00 Kauhajoen kaupungintalon valtuustosalissa, Hallintoaukio, 61800 Kauhajoki ja etäyhteydellä Teams-sovelluksen välityksellä.

Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä 13 henkilöä ja etäyhteydellä 9 kuulijaa. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat mm. sähköverkkoon liittyminen, aurinkovoimaloiden aluskasvillisuus, vaikutusten arviointi, lailliset keinot hankkeen pysäyttämiseksi, hallituksen esitys kiinteistöveron tasaamisesta tuulivoimahankkeissa ja hanketta koskevan tiedottamisen tärkeys.

4 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 16 lausuntoa ja 2 mielipidettä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta

www.ymparisto.fi/pallonevapohjoinenaurinkojatuulivoimaYVA.

Verkkosivuilla julkaistuja lausuntoja ja mielipiteitä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Digita Oy toteaa, että vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta. Tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi. Tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista. Pallonevan Pohjoisen tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös muut tuulivoimahankkeet.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue huomauttaa, että Vaasan satamasta E12- tien kautta hankealueelle esitetty erikoiskuljetusreitti ei ole realistinen tiiviisti rakennetussa Vaasan keskustassa. Erikoiskuljetusreitillä arviointiin liittyy ristiriitaisuuksia. Vastuualue huomauttaa myös, että mikäli maantieverkkoa tai liittymiä joudutaan parantamaan tuulivoimalan kuljetusten perillepääsyä varten, tulee asiasta olla yhteydessä ELY-keskukseen.

Etelä-Pohjanmaan liitto toteaa, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavan 2050 suunnittelumääräyksiä ei ole huomioitu arvioitaessa alueen maakuntakaavan mukaisuutta. Aurinkopaneeleiden metsään ja puustoiselle suolle sijoitettava pinta-ala olisi merkittävä. Liitto pitää myönteisenä, että ulkoinen sähkönsiirto on suunniteltu toteutettavan maakaapelilla ja että yhteensovittamisen tarve on tunnistettu eri hanketoimijoiden kesken suunniteltaessa uuden 400 kV sähköaseman sijaintia.

Liitto kiinnittää huomiota erityisesti valtakunnallisesti arvokkaalle Luopajärven viljelyalueen (VAMA) alueelle kohdistuviin maisema- ja yhteisvaikutuksiin ja toteaa, että yksittäisen hankkeen osuus yhteisvaikutusten arvioinnissa voi olla arviointiselostuksessa esitetystä poiketen muita merkittävämpi riippuen esimerkiksi voimaloiden sijoittelusta ja korkeudesta.

Fingrid Oyj toteaa, että osayleiskaavan alueelle sijoittuu Fingridin 400 kV voimajohto Ulvila – Seinäjoki. On kuitenkin huomattava, että kyseessä on kehittyvä voimajohtoyhteys. Fingrid on tunnistanut alustavasti tarpeen toteuttaa tulevaisuudessa 400 kV voimajohtoyhteys. Kaavanlaatijan vastineessa todetaan, että suunnittelussa huomioidaan Fingridin 400 kV voimajohto Ulvila – Seinäjoki, 400 kV ja sen aiheuttamat rakentamisrajoitukset eikä aluetta suunnitella liian tiiviiksi sen ympärillä. Voimajohtoalueelle tai sen läheisyyteen sijoittuvasta rakentamisesta tulee pyytää Fingridiltä erillinen risteämälausunto.

Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa arviointiselostuksesta, koska alue on yli 20 km päässä lähimmästä laitoksen säätutkasta. Alueelle on suunnitteilla runsaasti tuulivoimaa ja voimalat aiheuttavat merkittävää häiriökaikua tutkimustutkimuksiin ja voivat mahdollisesti vaikuttaa alueen sääpalveluun.

Kauhajoen kaupunki toteaa, että hankkeen vaikutuksia on selvitetty melko kattavasti. Tuuli- ja aurinkovoima-alue aiheuttaa jonkin verran rajoitteita etenkin metsätalous- ja virkistysnäkökulmista.

Alueen välittömässä läheisyydessä on tuulivoima-alueita ja yhteisvaikutusten arviointi on ainoa tapa arvioida hankkeen vaikutuksia. Hankkeen toteutettavuutta lisää valtakunnallinen linjaus tuulivoiman edistämisestä jo rakennettujen tuulivoima-alueiden läheisyydessä.

Metsäpeuran osalta tiedot tulisi päivittää. Suurimmat maisemavaikutukset kohdistuvat Kauhajoelle järvenselille ja Kurikan puolelle avoimille alueille. Ikkeläjoen ja sen haarojen vesistövaikutusten hallinta ja minimointi on ensiarvoisen tärkeää.

Tv-signaalin saatavuus täytyy turvata ja signaalin saatavuuden nykytilanteesta, muutoksen seurannasta ja turvaamisesta tulee laatia kattava ja toteutuskelpoinen suunnitelma.

Kauhajoen kaupunki, ympäristölautakunta toteaa, että hankkeen toteutus ei saa missään vaiheessa vaarantaa Ikkelänjoen hyvää tilaa. Hankkeiden yhteisvaikutuksia tulisi tarkastella myös vesitalouden näkökulmasta.

Sähkönsiirron vaihtoehtoista SVE1 on parempi, sillä se noudattaa jo olemassa olevia tielinjauksia ja kiertää tärkeät suojelunarvoiset kohteet. Sähköaseman sijoittamista tulee harkita uudelleen, jotta mahdolliset kemikaalipäästöt eivät pilaa pohjavettä.

Pallonevan puoleista aurinkopaneelikenttää tulisi supistaa luoteiskulmasta, jotta voitaisiin turvata saucon lisääntymis- ja levähdyspaikat. Pienempialainen (VE2) toteutus turvaisi viitasammakon, lepakoiden ja liito-oravan elinpiirit.

Lintujen kevät- ja syysmuuttoseuranta ei vastaa ympäristöministeriön ohjetta. Alueen läpi muuttaa lukuisia lintulajeja keväällä ja syksyllä. Myös hankkeiden yhteisvaikutusten vuoksi seurannan keventäminen ei ole perusteltua. Linnuston pesimäajan tarkkailua voidaan pitää vähäisenä. Peltosirkun mahdollinen pesintäpaikka suojavyöhykkeineen tulee rajata rakentamistoimien ulkopuolelle.

Hankkeen ja hankealueen eteläpuolelle suunniteltavien tuulivoimaloiden kielteinen yhteisvaikutus maisemaan sekä elinympäristöjen yhtenäisyyteen olisi nykytilanteeseen verrattuna merkittävä. VE2 huomioi parhaiten hankealueen nykyiset maisema- ja luontoarvot sekä mahdollistaa ekologisten yhteyksien säilymisen. Sammutusvesien vedenottoaikan sijainti tulee suunnitella niin, ettei aurinkovoimalakenttien heijastusvaikutus muodosta linnuille törmäysriskiä yhdessä vesipinnan kanssa.

Hankkeen vaikutuksia tulisi verrata vastaaviin rakennushankkeisiin tai muihin alueen realistisiin käyttömahdollisuuksiin. Merkittävien linnustovaikutusten vähätteleminen lausumalla, että lähialueilta löytyy korvaavia elinympäristöjä vaikuttaa epäasialliselta. Selostuksesta ei käy ilmi miten rinnakkaisten hankkeiden kanssa on tehty yhteistyötä. Hankkeesta tiedottaminen ei ole ollut riittävää tai laadukasta.

Kurikan kaupungin ympäristölautakunta toteaa, että lentoliikennettä koskevassa vaikutusarvioinnissa ei ole mainittu noin 16 km hankealueesta kaakkoon sijaitsevaa yksityistä lentokenttää (Ilvesjoen kevytlentopaikka). Muilta osin arviointiselostuksessa on kattavasti tunnistettu tuuli- ja

aurinkovoimalahankkeen vaikutukset niin hankekohtaisesti kuin yhteisvaikutuksina viereisten tuulivoimala-alueiden kanssa.

Luonnonvarakeskus (Luke) toteaa, että hankkeella arvioidaan olevan kielteisiä vaikutuksia mm. saukolle. Luke puoltaa selostuksessa ehdotettuja lievennystoimia tapauksissa, joissa vaikutusten arvioidaan olevan kielteisiä.

Yhteisvaikutukset voivat olla arvioitua merkittävämpiä ja niiden osalta on tärkeä huomioda, että tämä vaikutus voi kertautua laajalle alueelle rakentuvien tuulivoimala-alueiden myötä.

Metsähallitus toteaa, että suunnitellulle tuotantoalueelle ei sijoitu Metsähallituksen hallinnassa olevia alueita.

Mikäli hankkeen sähkönsiirto toteutetaan vaihtoehdon SVE2 pohjalta, tulee maakaapelin toteutuksessa huomioda Metsähallituksen hallinnassa olevat, suojeluun varatut alueet sekä toteuttaa kaapelin kaivuun siten, ettei toimenpide heikennä Myllyluoman suojeluun varatun alueen tilaa.

Suunnitellun tuotantoalueen ympäristöön sijoittuu kaksi salassa pidettävän lajin reviiriä. Metsähallitus katsoo, että arvioidun hankkeen vaikutukset kohdistuvat erityisesti pohjoiseen reviiriin.

MTK Kauhajoki ry toteaa, että toiminta hankealuetta ympäröivillä kiinteistöillä ei saa hankaloitua tai estyä hankkeen vuoksi. Hankkeessa tulee ottaa huomioon Kauhajoen kaupungin linjaus tuulivoimaloiden minimietäisyydestä asutukseen, jolloin vaihtoehto VE2 on turvallisempi. Sähkönsiirron vaihtoehdossa SVE2, on hankealueen ulkopuolisen kaapeloinnin osalta maanomistajille aiheutuvat haitat otettava huomioon ja suoritettava asianmukaiset korvaukset. Hanke aiheuttaa haittaa metsästykselle, etenkin hirvieläinten suhteen, mikä puolestaan vaikuttaa maa- ja metsätalouden harjoittamiseen, sekä myös liikenteeseen mm. hirtvahinkojen kautta.

Seinäjoen museot toteaa, että arviointiselostusta varten on laadittu asianmukaiset selvitykset, mutta lähteinä käytetyt oppaat voidaan katsoa vanhentuneiksi. Näkyvyysanalyysi on tehty noin 25 kilometrin etäisyydelle voimaloista, mutta ympäristöministeriön (2024) päivitetyn oppaan mukaan teoreettinen maksiminäkyvyysalue on jopa 40 km voimaloista. Kuvasovitteita ei ole tehty vaikutusalueen läntisimmästä osasta lainkaan. Yhteisvaikutukset muiden tuulivoimaloiden kanssa on otettu hyvin huomioon ja niitä kuvataan myös kuvasovitteissa.

Arviointiselostuksen mukaan lievimmät vaikutukset maisemaan ja rakennettuun ympäristöön ovat vaihtoehdolla VE2, joten museo katsoo, että se on vaihtoehdoista suositeltavampi. Sähkönsiirron osalta vaihtoehto SVE1 on maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön kannalta parempi, sillä kaapelireitti sijoittuu kokonaisuudessaan hankealueelle.

Suomen Erillisverkot Oy toteaa, että hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjanmaan piiri ry toteaa, että linnustoselvitykset tulee suorittaa oikea-aikaisesti, riittävässä laajuudessa ja usean vuoden ajan, jotta voidaan poissulkea vuosien välinen vaihtelu. Muuttolintujen osalta Ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaiset tarkkailupäiväkriteerit eivät täyttyneet. Myös muiden lajien tarkkailua olisi tullut jatkaa useampana vuotena. Lisäksi yhdistys nosti lausunnossaan esiin hulevesien tarkkailun, Ikkelänjokeen syntyvän hajakuormituksen, ympäristöön leviävän mikromuovin, elinympäristöjen pirstoutumisen, voimaloiden sijoittumisen lähelle uhanalaisia luontotyypppejä, linnuston törmäysriskin, vieraslajiriskin, kasvinsuojeluaineiden ympäristöriskit, biodiversiteettitavoitteiden toteutumisen, varovaisuusperiaatteen ja ekologisen kompensaation. Yhdistys katsoo vastuullisimmaksi ja eettisimmäksi ratkaisuksi VE0.

Telia Finland Oyj:llä (Telia) ei ole hankkeesta huomautettavaa voimaloiden sijoituksista, mutta jatkossa hankkeen vaikutusalueelle ei voida rakentaa radiolinkkijärjestelmiä. Sähkönsiirtojohtoista pitää tehdä tuulivoimahankkeen toimesta erikseen vaarajänniteselvitys lähellä olevien Telian kaapeleiden osalta (risteämät ja rinnakkain kulkevat johdot).

Varsinais-Suomen ELY-keskus, kalatalousviranomainen katsoo, että arviointiselostuksessa on tuotu esille tyydyttävällä tavalla hankkeen mahdolliset vaikutusmekanismit kalastoon. Toiminnanharjoittajan tulee kuitenkin selvittää ennen mahdollista luvanhakua aluehallintovirastosta hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien Hosiaisluoman ylä-, keski- ja alaosan sekä Koskelanmäen ja Pikkukorvenmäen välistä virtaavan nimettömän puron jyrkästi putoavan alaosan kalasto standardinmukaisilla sähkökoekalastuksilla. Hanketta edeltävät kalastotiedot ovat tarpeen varsinkin hankkeen toteutuvien kalataloudellisten vaikutusten arvioimiseksi.

Yhteenveto mielipiteistä

Annetuissa mielipiteissä on otettu kantaa seuraaviin arvioinnin osa-alueisiin:

Ympäristövaikutusten arviointi: Tuotiin esiin kysymys, miksi Palloneva pohjoisen ja Palloneva eteläisen hankkeiden YVA- ja kaavamenettelyt on eriytetty. Kaavaluonnoksen lausuntoajan olisi tullut olla vähintään yhtä pitkä kuin arviointiselostuksen.

Maisema: Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ollessa 300 metriä, maisemavaikutukset kohdistuvat laajalle alueelle, myös yöaikaiset varoitusvalot. Kuvasovitteista ei saa kuvaa todellisesta tilanteesta.

Melu: Kauhajoen kaupungin asettama 35 dB ohjearvo ylittyy yhdessä mittauspisteessä ja on lähellä ohjearvoa myös muissa mittauspisteissä (33,3–34,8 dB). Meluvaikutuksia ei ole selvitetty Pallonevan tuulivoimahankkeiden ja Harjannevan tuulivoimaloiden väliselle alueelle jäävien rakennusten osalta. Melumallinnuksiin liittyy epävarmuustekijöitä. Lisäksi tuotiin esiin toiminnan valvonta, melutasojen mittaaminen sekä ympäristöluvan tarve naapurussuhdelain nojalla.

Linnusto ja luonto: Palloneva Pohjoisen ja Palloneva eteläisen hankkeille on tehty erilliset linnustoselvitykset, osittain samoista paikoista, joissa eri tietoja. Pesimälinnustoraportti salattu asukkailta. Tuotiin esiin Pallonevan lounaisosan lintukosteikko. Alueen edustavinta metsää, Härkäsaaren vanhaa kuusikkoa ei ole kartoitettu. Lisäksi tuotiin esiin entisten turvetuotantoalueiden merkitys linnustolle, monimuotoisuuden väheneminen ja maankäytön kompensointi.

Yhteisvaikutukset: Tuotiin esiin huoli hankkeiden (Palloneva pohjoinen, Windfarm Palloneva, Ponsivuori, Rustari, Suolakangas, Harjanneva, Kukkookallio) yhteisvaikutuksista alueeseen ja asumiseen.

5 Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu sekä laatijoiden pätevyys

Yhteysviranomainen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun. Arviointiselostus täyttää YVA-lain (252/2017) 19 §:ssä ja YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:ssä arviointiselostukselle säädetyt sisältövaatimukset.

Arviointiselostus on laadittu arviointiohjelman ja olennaisilta osiltaan yhteysviranomaisen siitä antaman lausunnon pohjalta. Selostukseen ei kokonaisuutena arvioiden sisälly sellaisia olennaisia puutteita, jotka estäisivät yhteysviranomaista laatimasta perusteltua päätelmää hankkeen merkittävistä vaikutuksista. Selostuksen perusteella on mahdollista muodostaa kokonaiskuva hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista sekä tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset.

Yhteysviranomainen pitää hyvänä, että ohjelmavaiheen jälkeen hankevaihtoehtoissa on otettu tarkasteluun myös pienempi aurinkovoimaloiden toteutusvaihtoehto.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointiselostuksessa on kuvattu riittävästi hankkeen kannalta olennaisia strategioita, tavoitteita ja suunnitelmia. Vaikutukset pohjavesiin, maa- ja kallioperään, kasvillisuuteen ja luontotyypeihin, arkeologiseen kulttuuriperintöön, luonnonvarojen hyödyntämiseen sekä viestintäyhteyksiin on arvioitu riittävästi, eikä yhteysviranomaisella ole näiden vaikutusten arviointeihin huomautettavaa.

Arviointiselostuksen mukaan vaikutusarviointien tulokset on esitetty siten, että lieventämistoimenpiteitä on sovellettu, mikäli nyt jo tiedetään, että jotain lieventämiskeinoa aiotaan soveltaa. Epävarmojen lieventämiskeinojen osalta arviointi on tehty ilman lieventämistoimenpiteen vaikutusta, mutta lieventämiskeinojen mahdolliset hyödyt on avattu tekstissä. Arviointiselostuksen liitteenä on taulukkomuotoinen yhteenveto ja vertailu tutkittujen vaihtoehtojen vaikutuksista, kun lieventämistoimenpiteet on huomioitu. Selostuksessa on esitetty taulukoita, joissa osassa on esitetty lieventämistoimenpiteet, osassa mahdolliset lieventämistoimenpiteet ja osassa taulukoista ei ole mainittu lieventämistoimenpiteitä. Esitystapa on epäselvä ja vaikeuttaa vaikutusten arviointia.

Yhteysviranomaisen toteaa, että selostuksen ja taulukon ristiriitaisuuden vuoksi on epäselvää missä vaikutusluokassa lieventämistoimenpiteitä on sovellettu ja missä ei. Mikäli vaikutusten arviointi on tehty lieventämistoimenpiteet huomioiden, todellisten vaikutusten merkittävyys on mahdollisesti arviointiselostuksessa esitettyä suurempi.

Arviointiselostuksesta puuttuvat monin paikoin lähdeviitteet. Selostuksessa on viitattu vanhaan luonnonsuojelulakiin.

Selostuksessa on esitetty YVA-lain 33 §:ssä edellytetyt tiedot arvioinnin laatijoiden pätevyydestä. Arviointia on ollut tekemässä Ecobio Oy:n 14 asiantuntijaa, joilla on 2–20 vuoden kokemus ja asianmukainen monipuolinen koulutus. Lisäksi on käytetty kokeneita alikonsultteja. Selostuksessa on esitetty arvioinnin tekijät vastuualueittain. Henkilöiden pätevyystaulukosta puuttuvat linnustoselvityksissä käytettyjen alikonsulttien ja asiantuntijoiden tarkemmat tiedot, mm. kokemusvuodet. Tiedot olisi tullut esittää arviointiselostuksen ja sen pohjana olevien raporttien laatijoiden pätevyyden varmistamiseksi.

Kuulemisen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun yhteydessä on noussut esille joitain puutteita ja epävarmuustekijöitä, jotka tulee ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelun, kaavoituksen ja lupamenettelyjen yhteydessä. Yhteysviranomaisen esittää puutteellisten arviointien osalta seuraavaa:

Pintavedet

Yhteysviranomaisen on todennut arviointiohjelmalausunnossaan, että arviointiselostukseen tulee tarkentaa kuivatuksen ja ojitusten tarve. Arviointiselostuksessa todetaan, ettei tässä vaiheessa suunnittelua ole selvää, edellyttääkö hankkeen toteuttaminen lisää ojitamista alueella. Tämä on selkeä puute, koska hankealueen ojitus- ja kuivatustarpeella on oleellinen merkitys pintavesivaikutusten suuruuteen. Hankealueen läntisellä osalla ei ole eritelty ojitustarvetta, eikä rakentamisen aikaisia vesistövaikutuksia. Tiedot hankealueen olemassa olevasta ojituksesta ja

vesienkäsittelyrakenteista eivät ole täsmällisiä. Selostuksessa ei ole riittävästi kuvattu, mitä lieventämistoimia hankkeessa tullaan tekemään, jotta pintavesivaikutukset jäisivät hyväksyttävälle tasolle. Hankealueen kokonaisvaltaisesta vesienhallinnasta ei ole esitetty suunnitelmaa.

Linnusto

Päiväpetolintuseurantaa on tehty kolmena peräkkäisenä päivänä heinäkuussa 2023. Yhteysviranomainen on todennut arviointiohjelmalausunnossaan, että päiväpetolintuseurannan tulee olla riittävää ja sen tulee kattaa päiväpetolintujen elinkierron eri vaiheet. Yhteysviranomainen toteaa, että päiväpetolintuseuranta on puutteellinen. Seurannan riittävyyteen on otettu kantaa mm. arviointiselostuksesta annetuissa lausunnoissa.

Muuttolintujen seurantaan käytetty laskentakertojen määrä ei vastaa ympäristöministeriön suositusta (Linnustovaikutusten arviointi tuulivoimarakentamisessa, Suomen ympäristö 1:2016). Kevään muutonseuranta on aloitettu vasta 18.4., eikä aikaisemmin huhtikuussa muuttavia lintuja ei ole havainnointi ja sisällytetty arvioon.

Arviointiselostuksessa on todettu, että merkittävimmät yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa liittyvät muuttolintuihin, mutta varsinaista vaikutusten arviointia ei ole tehty, eikä yhteisvaikutusten arviointia ole esitetty yhteenvetotaulukossa. Yhteysviranomainen on todennut ohjelmalausunnossaan, että tuulivoimahankkeiden yhteisvaikutusten arviointiin linnuston osalta tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Saukko

Saukkoon kohdistuvissa arvioinneissa on ristiriitaa. Osassa selostusta kerrotaan aurinkovoimaloiden rakentamisen aikaisista vaikutuksista hankealueen pohjoisosassa tunnistettuun saucon lisääntymis- ja levähdysalueeseen ja toisaalla kerrotaan vaikutusten kohdistuvan saucon eteläisimpään lisääntymis- ja levähdysalueeseen.

Kalasto

Hankkeessa ei ole tehty kalastoselvityksiä, joten arvioon uhanalaiseen kalastoon kohdistuvien vaikutusten merkittävydestä sisältyy epävarmuuksia. Vaikutusarviota olisi ollut asianmukaista tarkentaa kalastolle kriittisiksi tunnistetuille uomaosuuksille.

Maisema

Maisemavaikutusten arvioinnissa on ristiriitaa arviointiselostuksen ja liitteenä olevan vaikutusarviotaulukon välillä. Arviointiselostuksen mukaan normaalitoiminnan vaikutukset maisemaan ovat kohtalaisia tai vähäisiä, kun lieventämistoimenpiteitä ei ole huomioitu. Liitteenä olevan taulukon mukaan vaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi, kun

lieventämistoimenpiteet on huomioitu. Havainnekuvin ei ole huomioitu aurinkovoimaloiden maisemavaikutuksia.

Melu

Arviointiselostuksessa ja melumallinnuksessa esitettyjen tulosten välillä on ristiriitaa. Arviointiselostuksesta ei tuoda selkeästi esiin, mitä melua lieventäviä ratkaisuja mallinnuksessa on käytetty. Melumallinnusraportissa ei käy ilmi, onko mallinnuksessa huomioitu tuulivoimaloiden läheisyyteen suunniteltuja aurinkopaneelialueita.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Yhteysviranomaisen viittaa Etelä-Pohjanmaan liiton lausuntoon ja toteaa, että arviointiselostuksessa ei ole huomioitu Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssä annettuja yleisiä suunnittelumääräyksiä koskien mm. mm. tuulivoimaa, aurinkovoimaa, sähkönsiirtoa ja ekologisia yhteyksiä esimerkiksi arvioitaessa alueen maakuntakaavan mukaisuutta.

Liikenne

Arviointiselostuksessa on ristiriitaa rakentamisen aikaisten liikennevaikutusten osalta. Arviointiselostuksen kappaleessa 10 rakentamisen aikaiset vaikutukset liikenteeseen on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi tai vähäisen kielteiseksi. Arviointiselostuksen kappaleessa 25 todetaan, että molemmissa vaihtoehdoissa rakentamisvaiheessa syntyy merkittäviä kielteisiä vaikutuksia liikenteeseen.

Erikoiskuljetusreitti on esitetty Vaasan satamasta (myös Kaskinen mainitaan mahdollisena tuontisatamana, mutta vaikutuksia ei ole arvioitu sen osalta). Vaasan satamasta reitti kulkisi E12-tien kautta hankealueelle. Reitillä olisi useampia 90 asteen käännöksiä tiivistä rakennetussa Vaasan keskustassa, joiden takia ko. reittiä ei voi pitää realistisena suurille erikoiskuljetuksille.

Erikoiskuljetusreitin arviointiin liittyy myös ristiriitaisuuksia, sillä taulukoissa 24, 26, 29 ja 31 on mainittu maantie 673 Vaasan ja Pallonevan välisen kuljetusreitin osana, mutta kuvan 33 ja muun selostuksen perusteella ko. maantietä ei käytettäisi. Luvussa 10.5 todetaan maantien 672 kuuluvan SEKV-erikoiskuljetusverkkoon, mikä ei pidä paikkaansa.

Arviointiselostuksesta ei ilmene mihin Kauhajoen lentoaseman 3100 metrin esterajoituspinta pohjautuu ja onko siinä huomioitu voimaloiden kokonaiskorkeus.

Ilmasto

Yhteysviranomainen on todennut lausunnossaan, että arviointiselostuksessa tulee arvioida, milloin hankkeen voimaloiden tuottama päästötön energia on kompensoinut rakentamisvaiheen aikana syntyneet hiilidioksidipäästöt. Arviointia ei ole tehty.

6 Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Pallonevan pohjoisen aurinko- ja tuulivoimahankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Yhteysviranomainen katsoo, että hankkeen keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat pintavesiin, linnustoon, saukkoon, kalastoon sekä maisemaan. Arviointiselostuksen vaihtoehtotarkastelun mukaan ympäristön kannalta selkeästi parempi toteutusvaihtoehto on vaihtoehto VE2. Vaihtoehtojen vertailussa korostuivat pintavesivaikutukset sekä vaikutukset linnustoon.

Pintavedet

Vaihtoehtoon VE1 rakentamisen aikaiset vaikutukset pintavesiin on arviointiselostuksessa arvioitu suureksi kielteiseksi. Rakentamisen aikaiset yhteisvaikutukset viereisen Windfarm Palloneva Oy:n Pallonevan tuuli- ja aurinkovoimapuistohankkeen kanssa arvioidaan vaihtoehtossa VE1 erittäin suureksi kielteiseksi ja vaihtoehtossa VE2 suureksi kielteiseksi. Rakentamisvaiheen jälkeen yhteisvaikutusten arvioidaan olevan vaihtoehtossa VE1 suuri kielteinen. Vaikutusarvio on tehty lieventämistoimenpiteet huomioiden. Yhteysviranomainen toteaa, että arviot vaikutuksista pintavesiin ovat osittain oikean suuntaisia, mutta molemmissa vaihtoehtoisissa Ikkelänjoen hyvä tila on vaarassa heikentyä. Erinomaisiksi tai hyviksi arvioitujen vesien tilaa ei saa heikentää. Lieventämistoimenpiteiden tulee olla niin kattavia, ettei vaaraa Ikkelänjoen hyvän ekologisen tilan heikentymiselle ole.

Aurinkovoimala-alueilla on ojittamatonta aluetta, jonka voimalakäyttöön ottaminen todennäköisesti edellyttäisi ojitusta. Haitallisten vesistövaikutusten vuoksi aurinkovoimaloita ei tulisi sijoittaa ojittamattomille soille ja ojittamattomat alueet tulisi rajata hankealueen ulkopuolelle. Normaalitoiminnan aikana aurinkopaneelikentät lisäävät valuntaa lisäten mahdollisesti pintavesivaikutuksia.

Tuulivoimalan T6 rakentamisesta on arvioitu aiheutuvan merkittäviä kielteisiä pintavesivaikutuksia. Yhteysviranomainen toteaa, että voimaloiden T5 ja T9 rakentaminen edellyttää todennäköisesti voimakasta kuivatusta ja massanvaihtoa aiheuttaen haitallisia vaikutuksia pintavesiin.

Linnusto

Arviointiselostuksessa vaihtoehdon VE1 rakentamisen aikaiset vaikutukset on arvioitu suureksi kielteiseksi lintudirektiivin I-liitteen lajistolle. Vaihtoehdon VE2 rakentamisen aikaiset vaikutukset ja vaihtoehdon VE1 normaalitoiminnan aikaiset vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi kielteisiksi lintudirektiivin I-liitteen lajistolle. Arviossa on huomioitu mahdolliset lieventämistoimet. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvio on pääosin oikean suuntainen.

Päiväpetolintuihin liittyvään arviointiin liittyy epävarmuutta petolintuselvitysten puutteiden vuoksi. Vaikutukset saattavat siten olla arvioitua suurempia. Epävarmuudet liittyvät erityisesti salassa pidettävän lajin 1 pohjoisen reviiriin, eikä merkittäviä vaikutuksia reviiriin ja sen yksilöihin voida poissulkea olemassa olevan tiedon perusteella. Hankkeiden yhteisvaikutukset voivat nousta salassa pidettävän lajin 1 eteläisen reviirin kannalta merkittäviksi. Myös hankkeen vaikutusten arviointiin salassa pidettävään lajiin 2 liittyy puutteita ja epävarmuuksia.

Arviointiselostuksen mukaan merkittävimmät kielteiset vaikutukset kohdistuvat huomionarvoisiin kahlaajiin ja metsäkanalintuihin, hankealueen eteläosassa tunnistettuun linnustoltaan arvokkaaseen kohteeseen sekä peltosirkkureviiriin. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan metsäkanalintuihin sekä hankealueella todennäköisesti pesivään sinisuohaukkaan ja nuolihaukkaan aiheutuvat kielteiset vaikutukset voivat olla arviossa esitettyä suuremmat.

Hankkeen rakentamisen aikaiset kielteiset vaikutukset muuttolinnustoon on arviointiselostuksessa arvioitu suureksi kielteiseksi vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 johtuen levähdyspaikkojen häviämisestä ja rakentamisen häiriövaikutuksista. Normaalitoiminnan aikaiset vaikutukset on arvioitu arviointiselostuksessa kohtalaiseksi kielteiseksi vaihtoehdoissa VE1 ja VE2. Yhteysviranomaisen yhtyy selostuksen arvioon siitä, että hankealueella sijaitsevista muuttolinnuston levähdyspaikoista toinen tulee häviämään ja toinen heikkenemään hankkeen vuoksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että arvioituja suurempia normaalitoiminnan aikaisia vaikutuksia muuttolintuihin ei voida sulkea pois, sillä hankkeen vaikutukset muuttolintuihin on arvioitu osittain puutteellisesti.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on todennut Natura-lausunnossaan, että Natura-arviointi ei täytä laatuvaatimuksia salassa pidettävien lintulajien, muiden suojeluperusteena olevien lintulajien ja yhteisvaikutusten arvioinnin osalta.

Saukko

Arviointiselostuksessa vaihtoehtojen VE1 ja VE2 rakentamisen aikaiset vaikutukset saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin on arvioitu suureksi kielteiseksi, kun lieventämistoimenpiteet on otettu huomioon. Vaikutuksia muodostuu erityisesti aurinkopaneelikenttien ja huoltoteiden

rakentamisesta. Lieventämistoimenpiteenä on esitetty vaihtoehtoista reittiä huoltotielle. Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen arvioon, jonka mukaan alueen rakentaminen heikentää tai hävittää saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ja toteaa, että mikäli lisääntymis- tai levähdyspaikka heikkenee tai häviää hankkeen toteuttamisen seurauksena, ovat vaikutukset tällöin kokonaisuudessaan merkittäviä.

Kalasto

Arviointiselostuksessa vaihtoehdon VE1 rakentamisen aikaiset vaikutukset alapuolisen vesistön kalastoon on arvioitu kohtalaiseksi kielteiseksi, samoin kuin rakentamisen ja normaalitoiminnan aikaiset yhteisvaikutukset Windfarm Palloneva Oy:n Pallonevan tuuli- ja aurinkovoimapuistohankkeen kanssa. Yhteysviranomaisen toteaa, että arvioon vaikutusten merkittävydestä sisältyy epävarmuuksia eikä arvioitua suurempia vaikutuksia kalastoon voida poissulkea suunnitelmien yleispiirteisyyden, puutteellisten selvitysten ja kohteen suuren herkkyyden vuoksi.

Maisema

Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehtojen VE1 ja VE2 maisemavaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi Luopajärven valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen sekä siihen liittyvään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön, Luopajärven kyläasutukseen ja Sahankylän maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Yhteisvaikutukset on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi vaihtoehdoissa VE1 ja VE2. Yhteysviranomaisen viittaa Etelä-Pohjanmaan liiton lausuntoon, jonka mukaan esitetty arvio maisemavaikutusten voimakkuudesta maiseman arvoalueille sisältää ristiriitaisuuksia, eikä arvioituja suurempia kielteisiä vaikutuksia voida yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan sulkea pois.

7 Perustelut

Pintavedet

Yhteysviranomaisen toteaa, että arviot vaikutuksista pintavesiin ovat osittain oikean suuntaisia. Arviointiselostuksessa on huomioitu vesistöjen ekologinen tila sekä tuotu esiin, että Ikkelänjoen hyvä ekologinen tila saattaa vaarantua hankkeen vaikutusten seurauksena. Ikkelänjoki on osa Kyrönjoen vesistöä, joka on vedenhankintavesistö. Vaikutusalueen herkkyys pintavesivaikutuksille on suuri.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että vain osalle alueesta on esitetty rakentamisen ajalle riittävät vesiensuojelurakenteet. Aurinkovoimala-alueilla toiminnan ajaksi vesiensuojelurakenteita ei juurikaan jää käyttöön.

Turvemailla laskeutusaltaat eivät yksinään ole riittävä vesiensuojelurakenne, sillä ne eivät pidätä humusta tai liukoisia ravinteita, ja kiintoainestakin vain vähän. Yhteysviranomaisen pitää hyvänä vedenpinnan nostoa ja pyrkimystä hulevesien hallintaan, mutta arvioi esitettyjen toimenpiteiden olevan riittämättömiä ilman muita toiminnan aikaisia vesienkäsittelymenetelmiä.

Ojittamattoman suon mahdollinen ojittaminen lisäisi huomattavasti alueelta tulevaa kiintoaine-, humus- ja ravinnekuormitusta nykytilaan verrattuna. Lisäksi ojittamisen aiheuttama pohjavedenpinnan lasku turvemailla aiheuttaa maaperän hapettumista aikaisempaa syvemmältä ja lisää siten turpeen hajoamista ja sitä kautta vesistövaikutuksia. Kiintoaineen kulkeutuminen vesistöihin aiheuttaa peittymistä, liettymistä ja rehevöitymistä, millä on haitallinen vaikutus veden laatuun ja ekologiseen tilaan.

Vaihtoehdossa 1 kielteisiä vaikutuksia pintavesiin arvioidaan syntyvän erityisesti tuulivoimalan T6 lähetyvillä, sillä se sijaitsee noin 150 metrin päässä Talvisillanmäen koillispuolelta Pallonevan turvetuotantoalueelta lähtevästä ojasta. Suunnitelmakartan perusteella tuulivoimalat T5 ja T9 sijoittuvat osittain ojittamattomalle suoalueelle, jolloin niiden rakentaminen saattaa edellyttää voimakasta kuivatusta ja massanvaihtoa, aiheuttaen vaikutuksia pintavesiin. Yhteysviranomaisen toteaa, että haitallisten pintavesivaikutusten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi voimalat T5 ja T9 tulisi siirtää vähemmän kuivatustarvetta vaativaan paikkaan, eikä voimalaa T6 tulisi rakentaa.

Hankkeessa tulee selvittää vesilain (587/2011) mukaisen luvan ja ojitusilmoituksen tarve.

Linnusto

Salassa pidettävä laji 1 ja lajin pesäpuut ovat luonnonsuojelulain 70 § nojalla rauhoitettuja, eikä lajin reviirin ydinalueelle ei lähtökohtaisesti tule sijoittaa tuulivoimarakentamista. Hankkeen vaikutukset salassa pidettävään lajiin 1 (pohjoinen reviiri) tulee arvioida jatkosuunnittelussa yksityiskohtaisemmin, kuten tarkentaa tietoja pesäpuun ja reviirin tilasta, lajin alueen käytöstä, täydentää päiväpetolintuseuranta kattamaan lajin koko elinkierto sekä arvioida lajiin kohdistuvaa törmäysriskiä törmäysmallinnuksella, jotta voidaan varmistua, että hanke ei johda luonnonsuojelulaissa kiellettyihin seurauksiin.

Pallonevan alueelle suunnitellut tuulivoimahankkeet tulevat osaltaan lisäämään tuulivoiman yhteisvaikutusta salassa pidettävän lajin 1 eteläiseen reviiriin muiden alueelle sijoittuvien hankkeiden kanssa (erityisesti Harjanneva) ja yhteisvaikutusten arviointia tulee täydentää hankkeen jatkosuunnittelussa. Arvio hankkeen vaikutuksista salassa

pidettävään lajiin 2 ei ole kattava puutteellisten selvitysten vuoksi ja arviointia tulee täydentää.

Vaihtoehdossa VE1 hankealueella tunnistettuun linnustoltaan arvokkaaseen kohteeseen sijoittuu tuulivoimala (T6). Rakentaminen voi hävittää kohteella sijaitsevan kosteikon kokonaan ja heikentää alueella pesivän kehrääjän elinympäristöä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan rakentamista ei tulisi osoittaa linnustoltaan huomionarvoiseen kohteeseen tai niin lähelle sitä, että rakentaminen aiheuttaa linnuille häiriötä ja heikentää kohteen linnustoarvoja. Tutkimuksissa kahlaajille ja sorsalinnuille on tunnistettu tuulivoima-alueisiin 500–1300 metrin etäisyydelle ulottuvaa välttely- ja häiriövaikutusta.

Peltosirkkureviiriä lähimmät rakennettavat tuulivoimalat sijaitsevat siitä vajaan 700 metrin etäisyydellä (T7), noin 800 metrin etäisyydellä (T5), sekä uusi rakennettava tiestö alle 600 metrin etäisyydellä. Lisäksi hankealueen koillisosan ulkopuolella on havaintoja peltosirkusta, jonka reviiri saattaa ulottua suunnitellulle aurinkopaneelialueelle. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tuuli- tai aurinkovoimaloita tai huoltoteitä ei tulisi sijoittaa peltosirkun reviirille ja peltosirkun esiintyminen hankealueen koillisosassa tulee selvittää tarkemmin. Kattavaa tutkimustietoa tuuli- ja aurinkovoiman vaikutuksista peltosirkkuun ei ole. Varpuslintujen on todettu välttävän tuulivoimaloita keskimäärin 500 etäisyydellä, mutta välttely voi ulottua jopa 4,5 km:n etäisyydelle. Arvioitua suurempia kielteisiä vaikutuksia metsäkanalintuihin ei voida sulkea pois, sillä metsäkanalintujen soidinpaikkaselvitystä ei ole tehty Pallonevan puoleisella hankealueella sijaitsevaan Härkäsaareen metsän osalta. Tuulivoimaloiden häiriövaikutukset, törmäysriski ja ruokailualueiden heikkeneminen aiheuttavat kielteisiä vaikutuksia sinisuohaukkaan ja nuolihaukkaan.

Hankealue sijoittuu metsähanhen kevään päämuuttoreitille ja alueella tehdyissä luontoselvityksissä hankealueella havaittiin kaksi muuttolintujen levähdyspaikkaa. Yhteysviranomaisen toteaa, että esimerkiksi metsähanhia muuttaa Etelä-Pohjanmaalla merkittäviä määriä huhtikuussa ja jopa maaliskuussa. Joidenkin lajien suurimmat massat voivat muuttaa tietyn alueen yli muutamassa päivässä, jotka eivät välttämättä ole osuneet arviointiselostuksen seurantajaksolle. Tähän viittaa se, että Windfarm Palloneva Oy:n Pallonevan tuuli- ja aurinkovoimapuistohankkeen syysmuuton tarkkailussa muuttavia harmaahanhia havaittiin moninkertainen määrä verrattuna hankkeen seurantaan. Yömuuttoa ei sen havainnoinnin vaikeuden vuoksi ole pystytty sisällyttämään vaikutusten arvioon, mikä lisää osaltaan arvioinnin epävarmuutta. Törmäysmallinnukset on laadittu ainoastaan metsähanhelle ja kurjelle ja perustuvat vain havaittuihin lintuihin, joten ne todennäköisesti aliarvioivat hankkeen muuttolinnustolle aiheuttamaa törmäysriskiä. Myös

levähdysalueilla lepäilevien lintujen määrä saattaa olla arvioitua suurempaa laskentapäivien vähäisen määrän vuoksi.

Saukko

Hankealueelta on tunnistettu kolme saukon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa sisältävää virtavesiosuutta. Kahdelle lisääntymis- ja levähdysalueelle tai niiden välittömään läheisyyteen sijoittuu aurinkovoima-alueen lisäksi uusia ja perusparannettavia huoltotieosuuksia sekä tuulivoimaloita (T6 ja T9). Toisen näistä läheisyyteen on osoitettu myös maakaapeli (SVE1).

Yhteysviranomainen katsoo, että lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin kohdistuvia vaikutuksia tulee ensisijaisesti ehkäistä ja toissijaisesti lieventää. Hankkeen vaikutuksia saukkoon voidaan lieventää esimerkiksi supistamalla itäistä aurinkopaneelialuetta. Saukon osalta tulee selvittää luonnonsuojelulain 83 §:n mukaisen poikkeusluvan tarve.

Kalasto

Hankealueelta saa alkunsa kaksi eri virtavettä, jotka yhtyvät myöhemmin Hosiaisluomaksi, joka laskee Ikkelänjokeen. Ikkelänjoessa on luontainen taimen- ja harjuskanta, ja koskipaikoissa viihtyy purotaimen. Sisävesissä esiintyvä luontaisesti esiintyvä taimen- (EN) ja harjuskanta (VU) ovat uhanlaisia. Ikkelänjoen kalaston perusteella Hosiaisluomaan voi arvioida nousevan mm. purotaimenta. Paikkatietoaineistojen perusteella hankealueelle sijoittuu virtavesi, jossa on luontaisesti lisääntyvä lohikalakanta. Hankkeen seurauksena lisääntyvä vesistökuormitus, kuten kiintoaineskuormitus saattaa vaikuttaa kalaston lisääntymisalueiden toiminnallisuuteen. Myös happamoitumiskehitys ja -piikit saattavat vaikuttaa kalaston lisääntymismenestykseen.

Maisema

Arviointiselostuksen mukaan Pallonevan pohjoisen hankkeen vaikutus yhteisvaikutuksiin arvioidaan vähäiseksi, kun otetaan huomioon tuotannossa ja luvituksessa olevien hankkeiden kokonaismäärä. Etelä-Pohjanmaan liitto on todennut lausunnossaan, että yksittäisen hankkeen osuus alueelle muodostuvissa yhteisvaikutuksissa voi päinvastoin olla muita merkittävämpi riippuen esimerkiksi voimaloiden sijoittelusta ja korkeudesta. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050:ssa Pallonevan tuulivoimaloiden alueelle annettu aluekohtainen suunnittelumääräys, jonka mukaan tuulivoimaloiden alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei tuulivoimarakentaminen merkittävästi heikennä valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden tai merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen maisemakuvaa.

Ihmisten elinolot ja viihtyvyys

Hankevaihtoehtojen vaikutukset ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen on arvioitu vähäisiksi tai kohtalaisiksi kielteiseksi. Yhteysviranomaisen pitää arvioita oikean suuntaisena. Asukaskyselyn perusteella vaikutuksista korostuivat maisema- melu- ja väkevaikutukset. Virkistystarkoituksessa hankealueella pääasiassa metsästetään, tarkkaillaan luontoa, retkeillään ja ulkoillaan sekä hiihdetään tai lumikenkäillään. Hankealueen poikki kulkee talvisin moottorikelkkailureitti. Hankealueelle, hankealueen sähkönsiirtoreiteille tai hankkeen tiesuunnitelmien alueille ei sijoitu muita virallisia virkistysreittejä, virkistyskohteita tai virkistysalueita.

Arviointiselostuksen mukaan meluvaikutukset on arvioitu vähäisiksi, kun lieventämistoimenpiteet on otettu huomioon. Mallinnusten perusteella melutasot alueen asuin- ja lomarakennusten kohdilla jäävät alle valtioneuvoston ohjearvojen. Yhteysviranomaisen toteaa, että meluvaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia ja meluvaikutuksista voi muodostua arvioitua kielteisempiä vaikutuksia ihmisten elinoloihin ja viihtyvyyteen. Melumallinnuksessa on käytetty voimalatyypin Siemens Gamesa SG 7.0-170 AM 0 (with serrated trailing edges) taajuusjakaumia. Voimalatyypin äänitehotaso on 107 dB(A). Lähtömelutasoihin lisättiin varmuusarvo 2 dB(A). Mallinnetun voimalan napakorkeus on 214 metriä. Melumallinnuksissa on käytetty yksikköteholtaan 7 MW voimaloita, kun arviointiselostuksen mukaan suunniteltujen voimaloiden yksikköteho on 7-10 MW. Arviointiselostuksessa ei ole arvioitu, miten voimalakoon kasvu vaikuttaa syntyvään melupäästöön, mikäli hanke toteutetaan suurempitehoisilla turbiineilla. Mallinnuksissa on käytetty meluvaikutuksia lieventävänä ratkaisuna hammastettuja lapoja (serraatioita). Myös melun yhteisvaikutusten arvioinnissa on käytetty serraatioita lähelle suunniteltujen tai rakennettujen voimaloiden osalta. Arviointiselostuksesta ei ilmene, tullaanko hankkeen toteutuksessa voimaloiden lavoissa käyttämään melua lieventäviä ratkaisuja. Raportoinnista ei käy ilmi, onko mallinnuksissa huomioitu aurinkopaneelikenttien melua heijastavaa vaikutusta.

Melumallinnuksessa ja arviointiselostuksessa esitettyjen tulosten välillä on ristiriitaa. Liitteenä olevan meluselvityksen mukaan vaihtoehdossa VE1 Kauhajoen kaupungin asettama ohjearvo 35 dB(A) ylittyy yhteisvaikutusten melumallinnuksissa marginaalisesti (35,1 dB(A)) reseptorin R5 kohdalla ja että Suolakankaan ja Harjannevan voimalat nostavat hieman yhteismelumallinnuksen melutasoa. Arviointiselostuksen mukaan vaihtoehdolla VE1 on yhteisvaikutuksia eteläisen Pallonevan, Ponsivuoren ja Rustarin tuulivoimahankkeiden kanssa, mutta ei käytännössä Harjannevan ja Suolakankaan hankkeiden kanssa ja että Kauhajoen kaupungin asettama 35 dB(A) ohjearvo ei ylity.

Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida, että tehdyissä mallinnuksissa on käytetty melua lieventäviä ratkaisuja ja tarkistaa melumallinnus viimeistään rakentamislupavaiheessa. Yhteysviranomaisen

huomauttaa, että Kauhajoen kaupunki on asettanut melutason ohjearvoksi 35 dB (A) asuin- ja lomarakennuksissa.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankkeen vaikutukset maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen on arvioitu kohtalaisen kielteiseksi. Etelä-Pohjanmaan liitto on todennut lausunnossaan, että Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava 2050 on kuulutettu voimaan joulukuussa 2024 ja maakuntakaavassa on annettu maakuntaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä mm. aurinkovoimaan liittyen. Suunnittelumääräyksiä ei ole huomioitu arvioitaessa alueen maakuntakaavan mukaisuutta. Kummassakin hankevaihtoehdossa aurinkopaneelien metsään ja puustoiselle suolle sijoitettava pinta-ala olisi merkittävä. Maakuntakaavassa on annettu aurinkovoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan ”-- Laajat aurinkovoima-alueet on sijoitettava ensisijaisesti muille kuin metsäalueille, viljelykäytössä oleville peltoalueille tai ojittamattomille tai luonnontilaisille soille. -- ”. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida maakuntakaavan yleiset suunnittelumääräykset osana kaavaehdotusta sekä osoittaa miten suunnittelumääräykset on huomioitu hankkeen suunnittelussa. Osana kaavaehdotusta tulee arvioida, miten hankkeen aurinkopaneelialueiden koko ja sijoittuminen suhteutuu maakuntakaavan aurinkovoimaa koskevaan yleiseen suunnittelumääräykseen.

Hankkeen meluvaikutukset ulottuvat Kurikan kaupungin puolelle. Kaavoituskäytäntöjen mukaisesti maankäyttöön kohdistuvat rajoitukset olisi suositeltavaa huomioida yleiskaava-alueen rajauksessa siten, että vaikutukset jäävät hankkeen yleiskaava-alueelle.

Natura-arviointi (lausunnot kokonaisuudessaan liitteenä)

Metsähallitus

Metsähallitus katsoo, että etäisyyden vuoksi Pallonevan pohjoisen aurinko- ja tuulivoimahankkeella ei ole todennäköisesti merkittäviä vaikutuksia Iso Koihnannevan Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin tai lintulajeihin pl. salassa pidettävä laji [1]. Arviointi on salassa pidettävän lajin 1 osalta tehty pääosin asianmukaisesti ja arvioinnin johtopäätös vähäisistä vaikutuksista on todennäköisesti oikea. Arviointiin liittyy jonkin verran epävarmuutta, koska päiväpetolintuseurantaa on tehty seurantatuntien määrällä mitattuna melko vähän. Metsähallitus kuitenkin toteaa, että Natura-alueen suojeluperusteena olevan lajin esiintymistä on kuvattu aikaisemmin osana Harjannevan tuulivoimahankkeen arviointimenettelyä. Vaikka hankkeen vaikutukset salassa pidettävän lajin [1] reviirin ovat yksistään vähäisiä, voivat useiden hankkeiden yhteisvaikutukset nousta reviirin kannalta merkittäviksi. Yhteisvaikutusten kannalta Pallonevan pohjoisen hanketta merkittävämmässä asemassa

ovat lähemmäs Natura-aluetta sijoittuvien hankkeet (erityisesti Harjanneva).

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, luonnonsuojeluyksikkö

ELY-keskus toteaa, että Natura-arviointi ei täytä kaikilta osin arvioinnille asetettuja laatuvaatimuksia. Hankkeen vaikutukset salassa pidettäviin lintulajeihin jäävät tämän vuoksi epävarmoiksi. Myöskään merkittävästi heikentäviä yhteisvaikutuksia ei voida arvioinnin perusteella sulkea pois. Vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella varovaisuusperiaate edellyttää Natura-arvioinnin kohdalla merkittävien vaikutusten poissulkemista tavalla, joka ei jätä epäilyksiä (mm. KHO 2020:3). Natura-arviointia tulee täydentää salassa pidettävien lajien sekä yhteisvaikutuksia koskevan arvioinnin osalta, jotta hankkeen vaikutukset suojeluperustelajeihin ja Natura-alueen eheyteen on mahdollista arvioida.

8 Hankkeen jatkokäsittelyssä huomioitavaa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon.

Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

9 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomainen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianosaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ja mielipiteet ovat nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa: www.ymparisto.fi/pallonevapohjoinenaurinkojatuulivoimaYVA sekä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/etela-pohjanmaa.

10 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on 11 000 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (14-23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määrittämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

11 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto-keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2024 2 §.

Asia on käsitelty Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella.

Asian on esitellyt ylitarkastaja Jonna Heinänen ja ratkaissut johtava asiantuntija Jutta Lillberg-Puskala.

Tämä asiakirja on hyväksytty/allekirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Merkintä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

12 Liitteet

Liite 1 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, luonnonsuojelulain 35 § 2 mom. mukainen lausunto Natura-alueeseen kohdistuvia vaikutuksia koskevasta arvioinnista, Pallonevan pohjoisen aurinko- ja tuulivoimahanke, ATP Palloneva Oy, Kauhajoki, Kurikka

Liite 2 Metsähallituksen lausunto luonnonsuojelulain 35 § mukaisesta arvioinnista koskien Pallonevan pohjoisen tuuli- ja aurinkovoimahankkeen vaikutuksia Iso Koihnannevan Natura-alueeseen (FI0800034, SAC/SPA)

Liite 3 Lausunnot ja mielipiteet

Liite 4 Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus

Jakelu

ATP Palloneva Oy

Ecobio Oy

Kauhajoen kaupunki

Kurikan kaupunki

Tiedoksi

Tahot, joilta on pyydetty lausuntoa

Tämä asiakirja EPOELY/813/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument EPOELY/813/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Heinänen Jonna 06.05.2025 10:06

Ratkaisija Lillberg-Puskala Jutta 06.05.2025 10:09

MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOHJE

Viranomainen, jolta oikaisua vaaditaan

Maksun määräämistä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua kirjallisesti Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus).

Viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava sekä oikaisuvaatimusaika

Asian käsittelystä perittävää maksua koskeva oikaisuvaatimuskirjelmä on toimitettava Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimusaikaa laskettaessa ei antopäivää oteta lukuun. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, oikaisuvaatimusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon oikaisua vaaditaan
- millaista oikaisua vaaditaan (miltä kohdin päätökseen haetaan oikaisua ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi)
- perusteet, joilla oikaisua vaaditaan
- oikaisuvaatimuksen tekijän nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, johon asiaa koskevat ilmoitukset oikaisuvaatimuksen tekijälle voidaan toimittaa.

Jos oikaisuvaatimuksen tekijän puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuksen laatijana on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Oikaisuvaatimuksen tekijän, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava oikaisuvaatimuskirjelmä.

Oikaisuvaatimuskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon oikaisua haetaan, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin oikaisuvaatimuksen tekijä vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- asiamiehen on liitettävä oikaisuvaatimuskirjelmään valtakirja (Asianajajan ja yleisen oikeusavustajan tulee kuitenkin esittää valtakirja ainoastaan, jos Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus niin määrää.)

Oikaisuvaatimuksen perille toimittaminen

Oikaisuvaatimus on toimitettava ELY-keskuksen kirjaamoon. Oikaisuvaatimuskirjelmän voi tuoda perille vaatimuksen tekijä itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Sen voi omalla vastuullaan lähettää myös postitse, sähköpostitse, telekopiona tai toimittaa lähetin välityksellä. Oikaisuvaatimuksen on oltava perillä viimeistään oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Oikaisuvaatimuksen toimittamisesta telekopiona tai sähköpostitse säädetään tarkemmin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).

Yhteystiedot

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

käyntiosoite:
Alvar Aallon katu 8, SEINÄJOKI
Wolffintie 35, VAASA
Pitkänsillankatu 15, KOKKOLA
Aukioloaika: kello 8.00 – 16.15

postiosoite:
PL 156, 60101 SEINÄJOKI
PL 262, 65101 VAASA
PL 77, 67101 KOKKOLA

puhelin: 0295 027 500
telekopio: 0295 020 341
sähköposti: kirjaamo.etela-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Sähköinen asiointi –lomake: www.ely-keskus.fi

Asioi verkossa > Sähköinen asiointi ja lomakkeet > ELY-keskusten yleinen asiointilomake yrityksille, yhdistyksille ja toiminnanharjoittajille. Tähdellä merkityt kohdat ovat pakollisia. Esim. skannatun lomakkeen voi lähettää sähköisen palvelun kautta.